

Linda Muchová, Rozumění u Martina Heideggera
(diplomová práce na ETF UK, 2007, 55 str.)
Posudek vedoucího práce

Charakteristika

Práce si klade za cíl pojednat o Heideggerově pojetí rozumění jako existenciálu pobytu podle *Bytí a čas*, zejména s přihlédnutím k roli druhého v celém konceptu. Autorka postupuje metodou referování vybraných paragrafů Heideggerova díla, jejich pořadí však oproti Heideggerovi poněkud obměňuje: nevychází z bytí ve světě, aby se odtud dopracovala ke starosti, nýbrž naopak od starosti jako zastřešení všech ostatních existenciálů, v jejím světle pojednává o rozumění samém a bytí ve světě, posléze o řeči, spolubytí a časovosti. V závěru připomíná kritiku Heideggerova pojetí rozumění z pera P. Ricoeura (*Existence a hermeneutika*, in: *Život, pravda, symbol*, Praha 1993, str. 168-187) a shrnuje výsledky vlastní.

Přednosti práce

Autorka prokazuje porozumění základním myšlenkám díla, o kterém pojednává, aniž by upadla do bezobsažného „heideggerování“. Tuto okolnost hodnotím v porovnání s jinými pracemi o našem autorovi velmi vysoce. Autorka chce porozumět tomu, co Heidegger píše, chce to spojit se svou konkrétní zkušeností a vyložit ji v tomto světle. Její výklady jsou (až na některé výjimky, ke kterým se vrátím) velice jasné, daří se jí vystihnout základní přínos jednotlivých paragrafů. Zvolené pořadí kapitol práce má svou logiku a celek lze dobře sledovat. Formální úroveň práce je přijatelná.

Nedostatky práce

1. Za hlavní slabinu práce pokládám, že autorka se víceméně omezuje na referování probíraného díla (jakkoli je třeba vidět, že již to samo je dosti obtížný úkol, který si žádá kompetenci a myšlenkové úsilí). Svou vlastní otázku ohlášenou v úvodu i v anotaci (role druhého v rozumění) připomíná jen dosti nesměle a v závěru na ni nepodává odpověď zvláště jasnou. V práci se dovídáme, že bytí pobytu je již vždy spolubytím, právě tak jako je bytím ve světě. Vzájemná souvislost obou těchto výpovědí je naznačená (svět je vždy světem, který sdílíme s druhými, zároveň jsme s druhými vždy jen tak, že se vztahujeme ke světu), jejich spojitost s rozuměním však přesvědčivě vysvětlena není (ani u Heideggera samého, jak se aspoň domnívám). Rozumění je představeno jako existenciál pobytu, který jednak umožňuje výklad a výpověď (par. 31-33), jednak jako rozvrhující odemyká „moci být“ pobytu (par. 66). Role druhého se nejeví pro Heideggera ani v jednom z těchto výkladů zvláště důležitá a bylo by třeba jeho koncept domyslet, zejména v souvislosti s jeho pojetím řeči. Autorka se o to částečně pokouší v návaznosti na sdílení jako rys výpovědi (str. 31 nn.) a na porozumění bytí, k němuž vždy patří bytí s druhými (str. 39 nn.), schází však (pokud jsem něco nepřehlédla) spojení rozumění, jak je při díle v rozvrhování, se spolubytím, bytím ve světě a řečí, podrobnější úvahu by si zasloužil sám vztah rozumění a řeči, rozumění a smyslu. Závěr práce by neměl

obsahovat obecná rčení o Heideggerově významu, ale velmi konkrétní výtěžek pro zvolené téma včetně otázek, které zůstávají otevřené (je zde jen vágně poznamenáno, str. 52, že „Heidegger na mnohé z našich otázek neodpovídá“, aniž bychom věděli, co má autorka na mysli).

2. Poněkud nejasný je autorčin výklad o řeči a jazyce. Dovídáme se, že jazyk (jako sediment řeči, která je existenciálem pobytu) má způsob bytí pobytu (str. 33), tato Heideggerova myšlenka není však blíže vysvětlena, ani není zhodnocen její přínos (má-li jaký) pro otázku spolubytí. Výklad o časovosti řeči (45 n.) rovněž není zcela srozumitelný, jeho souvislost se spolubytím a autenticitou (k níž je přiřazen) je nezřetelná.

3. Dalším souvisejícím tématem, které není v hodnocené práci zvláště přesvědčivě objasněno, je autenticita, resp. neautenticita rozumění. Vyrozumíváme (str. 43 nn.), že obojí těsně souvisí se spolubytím a časovostí, tuto souvislost by však bylo třeba vysvětlit lépe: Jakou roli hraje spolubytí pro autentickou, resp. neautentickou časovost? Uvědomuji si, že jde o úkol mimořádně obtížný, že Heideggerův koncept autenticity by patrně vyžadoval dosti vážnou revizi, autorka však nenaznačila ani problémy s tímto tématem spjaté, natož jejich možné řešení.

4. Ricoeurova kritika Heideggera (str. 47-49) je představena dosti kuse, nedovtípíme se přesně, v čem spočívají dvě ohlášené Ricoeurovy námitky, nic se nedovídáme o jeho pokusu vlastním, který chce být alternativou k Heideggerovu pojetí rozumění. Tato kapitola by měla být buď rozpracována podrobněji, nebo vůbec vynechána.

5. Formální nedostatky práce nepokládám za neprominutelné, nicméně některé uvádím: (a) Překládání Heideggerovy terminologie je otázkou velice obtížnou, pokládám za správné, že se autorka drží překladu I. Chvatíka a P. Kouby, je ovšem vadou, že vůbec neuvádí německé termíny. (b) Zpracovávané dílo by bylo třeba citovat podle paragrafů, nikoli pouze podle stran českého vydání (plný bibliografický údaj přitom netřeba ustavičně opakovat). (c) Seznam literatury není úplný (schází kupř. položka Staehler citovaná na str. 38, pozn. 98, kde údaj navíc není úplný). (d) Anotace neobsahuje výsledky práce, nýbrž jen vágní ohlášení tématu. (e) V seznamu literatury soustavně scházejí v překladových dílech údaje o překladatelích. (f) Stylistická úroveň práce je občasně (ne příliš často) narušena anakoluty a vazbami velmi neobratnými (vyznačuji ve výtisku práce), kladení čárek je občasně chybné (vyznačuji ve výtisku práce, mimořádná koncentrace na str. 49).

Hodnocení

Přes uvedené výhrady doporučuji práci k obhajobě, navrhuji její hodnocení B nebo C podle výsledku obhajoby, při níž by autorka práce měla reagovat zejména na výše uvedené připomínky 1-3 týkající se rozumění a spolubytí, řeči, autenticity.

Praha 1. 8. 2007

Lenka Karfíková

